

ЗАЕДНИЧКИ НАСТАП ПОБРЗ ЕКОНОМСКИ

М-р Димитар Ристовски е роден во Скопје на 11.9.1975 година. Средно образование завршил во гимназијата "Никола Карев", по што се запишува на Правниот факултет во Скопје. За време на студиите е активен во повеќе организации како Сојузот на студенти на Правниот факултет, ЕЛСА - Европска асоцијација на студентите по право и др. Во рамките на овие активности учествува на повеќе меѓународни семинари. Дипломира на Правниот факултет во 1999 година. Своето професионално работење го почнува во 1999 година како професор по правни предмети во ДСУ "Арсениј Јовков". Во 2000 година професионалната кариера ја продолжува во Адвокатската канцеларија "Кимова". Во декември 2002 година, како стипендист на Министерството за надворешни работи на Република Италија, заминува на постдипломски студии со наслов "Развој и меѓународна соработка" на Факултетот за политички науки - Оддел за економија на Универзитетот во Болоња. За време на престојот во Италија, во 2003 година го полага правосудниот испит. Постдипломските студии ги завршува и магистрира во февруари 2004 година. За време на постдипломските студии има можност да го надгради професионалното искуство преку работата во Economisti Associati, консултантска фирма од Болоња и Studio Legale de Caroa e Associati, една од најголемите и најпознати адвокатски фирми во северниот дел на Италија.

ASSOCIATION

■ Разговорот го водеше: **Рената МАТЕСКА**



Господине Ристовски, какви напори прави Европската бизнис асоцијација (ЕБА) за подобро да ги претстави, заштити и да ги поддржи интересите на фирмите во Република Македонија?

РИСТОВСКИ: Првенствени цели на Европската бизнис асоцијација се да обезбеди фокусна точка за лобирање кај Владата на РМ и Европската комисија, за прашања од заеднички интерес на европската и на локалната бизнис заедница, да обезбеди можности за поврзување на членовите, да помага за економскиот раст на земјата преку привлекување странски инвестиции и поддршка на извозно-ориентираните индустрии, да служи како информативен и поддржувачки центар на компаниите од ЕУ и трговските мисии кои ја посетуваат државата. Како заеднички инструмент во "рацете" на бизнисот, Европската бизнис асоцијација претставува единствена можност за бизнис заедницата за лобирање и за претставување на интересите на членовите на ниво на Владата, како и на европско ниво, во однос на европските институции и организации. ЕБА ќе обезбедува информации и советодавни услуги за членовите на бизнис заедницата за прашања од заеднички интерес како, на пример, оданочувањето, работната сила, обуката,

НА КОМПАНИИТЕ ЗА РАЗВОЈ





правната регулатива за индустријата, заштитата на животната средина, пропагандата и истражувањето на пазарот. Асоцијацијата ќе подготвува и ќе промовира аргументирани предлози пред Владата и делегацијата на ЕУ, за разни прашања од областа на бизнисот и животната средина, со цел да помогне за економскиот и за социјалниот развој на земјата и еколошката заштита. Натаму, таа ќе создава можности за полесно деловно поврзување со компании од ЕУ и од трети земји и да организира разни социјални манифестации - можности за европската и за локалната бизнис заедница, ќе обезбедува редовно информирање за промените кои влијаат врз бизнисот во државата, преку организирање работилници, семинари и други манифестации. Европската бизнис асоцијација ќе им овозможи на своите членови учество во процесот на креирање на политика на ЕУ, преку воспоставување ефикасни работни врски со Европската комисија и амбасадите на земјите-членки на ЕУ во Скопје. Во рамките на своето работење ЕБА ќе формира експертски тимови, кои ќе работат на истражувања и анализи за разните стопански сектори во земјата, ќе им помага на локалните претпријатија за настап на европскиот пазар, на компаниите-членки во надминувањето на определени проблеми.



При формирањето на Асоцијацијата најавивте дека ќе помагате да се спроведе полесна транзиција на поголемите фирми и воедно да придонесете за надминување на бирократскиот пристап, кој во најчест случај се јавува во нивното работење. Имате ли одредена стратегија за ваквите активности?

РИСТОВСКИ: Големите македонски компании произлегоа од еден систем на диригирана економија каде што со самото основање се оправдуваше и нивното постоење. Со преминот во пазарното стопанство се наметна потребата од промени во начинот на работење на овие компании. Ова беше потребно од една единствена причина, прилагодување на новите правила на игра и опстанок на компанијата. Во најголем број случаи, влезот на странски инвес-

титор во големите домашни компании, со себе ја донесе и трансформацијата во работењето на менаџерските тимови во компанијата. Меѓутоа, не треба да се забораваат и големите македонски компании кои потпирајќи се на својот капацитет на млади и образовани кадри, извршија внатрешна реорганизација и успешно се соочуваат со предизвиците кои ги носи со себе пазарното стопанство. Една од целите и задачите на ЕБА е поттикнување на претприемништвото и развој на малите и средните претпријатија. Со цел подобрување на работата на членките на ЕБА од редот на малите и средните претпријатија, ЕБА е вклучена во Проектот на Европската агенција за реконструкција и за развој на малите и средните претпријатија при Министерството за економија, преку кој ним ќе им се овозможи тренинг, едукација и обука за подобрување на работењето.



Кои се најчестите проблемите кои го кочат напредокот на нашите фирми?

РИСТОВСКИ: Факторите кои влијаат и со кои се соочуваат македонските компании би ги поделил на два типа, внатрешни-субјективни и надворешни-објективни. Во внатрешни проблеми би ги сместил обученоста на менаџерските тимови, нивната постојана едукација и тренинг, следењето на светските трендови во определена гранка, поттикнувањето на работниците итн. Доколку една македонска компанија, било таа да е голема или мала, на сите свои раководни места ги нема поставено "вистинските" луѓе, мали се шансите за нејзин напредок и успешно работење. Во надворешни фактори кои влијаат врз работењето на македонските компании, би ги сместил општата економска ситуација во Македонија, работењето на државните органи, функционирањето на



судскиот систем итн. Неминовен факт е дека и државата има големо влијание врз подобрувањето и развојот на работењето на компаниите во Република Македонија. Преку еден интерактивен однос бизнис заедницата треба да ѝ помогне на државата во изнаоѓањето правилни решенија, кои ќе водат кон подобрување на работењето на македонските компании, а со тоа и подобрување на општата економска состојба во Македонија.



Европската бизнис асоцијација, како ценет партнер на Европската комисија, е и значаен посредник во институционалниот дијалог на Владата со приватниот сектор. Што ќе кажете за досегашните релации Влада-бизнис заедница?

РИСТОВСКИ: Во овој краток временски период на постоење и работење на ЕБА се покажа дека државните институции се мошне отворени за соработка. Не треба да се заборави дека и во процесот на основањето, ЕБА ја имаше поддршката од Секторот за евроинтеграции при Владата на РМ и Министерството за економија. Зборувајќи во прилог на добрата и плодна соработка со државните институции сакам да истакнам дека ЕБА е вклучена и во работната група на Министерството за труд и социјална политика, која ќе работи на подготовката на новиот Закон за работни односи. Сметаме дека во иднина оваа соработка уште повеќе ќе се развива и дека интерес и бенефит од соработката ќе имаат Европската бизнис асоцијација претставена во своите членови, но и државните органи и институции на Република Македонија и другите меѓународни институции и организации.



Шефот на делегацијата на Европската комисија, амбасадорот Донато Кјарини, потенцираше дека главна улога на ЕБА е таа да помогне да се направи добар бизнис. Можете ли да ни посочите како да се реализира добар и успешен бизнис?

РИСТОВСКИ: Кога веќе ја спомнавте неговата екселенција, амбасадорот Донато Кјарини, би сакал да ја искористам оваа прилика, од името на Европската бизнис асоцијација и нејзините членови да му се заблагодарам за поддршката и несебичната помош пружена како во процесот на основање на ЕБА, така и во секојдневната работа и активности на Асоцијацијата. Една од главните задачи и цели на ЕБА е преку своите активности да ги промовира можностите за извоз на македонските производи, промовирање на македонското стопанство и поттикнување на инвестициите, како странските така и домашните.

Многу е тешко да се одговори на прашањето како да се реализира добар и успешен бизнис затоа што на тоа имаат влијание многу голем број фактори. Преку активностите, на своите членови ЕБА ќе им го пружи сè она што се смета за предуслов за постоење на еден успешен бизнис. Тоа е овозможувањето тренинг, обезбедувањето релевантна информација и можноста за остварување контакт.



Членови на Европската бизнис асоцијација се највлијателните компании од ЕУ и од Македонија, помали компании од Унијата, кои стопанисуваат во земјава, како и локални фирми и поединци кои соработуваат со европски партнери, деловни и професионални здруженија. Како може да се стане член на ЕБА и кои се предностите и придобивките од членството во неа?

РИСТОВСКИ: За да станат членови на ЕБА и да го одржат своето членство сите заинтересирани компании мора да ги прифатат целите и одредбите на Договорот за основање на Асоцијацијата и на Кодексот за однесување. Секоја заинтересирана компанија треба да ја пополни и да ја достави Апликацијата за членство во ЕБА и таа формално да биде одобрена од Управниот одбор. Придобивките од членувањето произлегуваат од улогата и од активностите на ЕБА. Филозофијата на ЕБА е да работи во интерес на сите членови и ова е силна причина за да се стане нејзин член. Од големиот број придобивки и предности кои Европската бизнис асоцијација ќе ги обезбеди за своите членови, ќе го спомнам заедничкото застапување на



интересите на членовите преку ЕБА и во соработка со делегацијата на ЕУ. ЕБА ќе вложува и ќе ги координира напорите за да се унапреди бизнис опкружувањето преку застапување во однос на законската регулатива, како и преку промоција на интересите на одделни стопански сектори. Натаму, унапредување на дијалогот и соработката со Владата и претставниците на ЕУ, како важен посредник и промотор на законски решенија, препораки за аспектите на економскиот развој, отстранување на бариерите во бизнисот или решавање на проблемите на компаниите - членки, зацртување на ставовите на Европската бизнис асоцијација. ЕБА ќе ги претставува ставовите на своите членови и преку учеството во меѓусекторските комитети и работните групи за клучните бизнис аспекти и ќе нуди можности за поврзување во земјата, во земјите на ЕУ, а покрај тоа и преку учеството во разни деловни и социјални манифестации, како и во заеднички активности со други бизнис организации и поврзување на ЕБА низ светот. Членовите на ЕБА ќе имаат постојан пристап до информациските ресурси на ЕБА и на ЕУ за разни бизнис бази на податоци, извештаи за земјата и за со-



Position Papers ќе се изработат во согласност со одредбите од Договорот за стабилизација и асоцијација и тие ќе содржат определени сугестии до Владата, со цел подобрување на економската и на фискалната политика, како и бизнис атмосферата во земјата. Сугестиите на ЕБА ќе обезбедат основа за помош на економските и на бизнис развојните програми на странските донатори, а особено на релевантните организации од ЕУ. Креирањето на проектите и нивно поднесување до ЕУ и до Владата, кон развивање и подобрување на бизнис атмосферата и секторот на мали и средни претпријатија во државата, е еден од главните приоритети на ЕБА.



За македонските производи често се вели дека се неконкурентни за европскиот пазар, бидејќи им недостигаат неопходните евростандарди. Може ли да се зголеми конкурентноста на македонската економија?

РИСТОВСКИ: Не е прашањето дали може да се зголеми конкурентноста на македонската економија и на македонските производи. Тоа едноставно мора да се направи. Прашањето на кое мора сите заеднички да изнајдеме одговор е како да се зголеми конкурентноста на македонската економија. Врз процесот на зголемувањето на конкурентноста на македонската економија и на македонските производи влијаат повеќе фактори. На европскиот пазар македонските компании се судираат со секојдневно поставување нови стандарди и имплементирање нова посовремена производствена технологија. Со одамна направената реструктуризација, ниското ниво на трошоци и високата продуктивност, европските компании се во голема предност пред нашите. За да се намали оваа разлика и за да се одговори на предизвикот наречен "присуство на европскиот пазар", пред сè, е потребна трансформација на македонските компании и прилагодување и воведување на сите европски стандарди.

работката со ЕУ, економската политика на ЕУ, ажурирани информации за промената на легислативата, специфични можности за потенцијалните инвеститори.



Европската бизнис асоцијација ќе изработи Кодекс на однесување. Што ќе се опфати со овој документ?

РИСТОВСКИ: Кодексот на однесување е документ прифатен од членките на ЕБА, а преку кој се промовира еден нов европски стил на работење.

Со одредбите на овој Кодекс, членките на ЕБА ќе се обврзат на промовирање на фер и транспарентна конкуренција, почитување на правата од интелектуална сопственост, елиминирање на корупцијата, почитување на работничките права, вклучувајќи ја заштитата на работното место, еднаквост на половите при можност за вработување, почитување на локалната самоуправа и заштита на животната средина итн.



Кои се лоби активностите на ЕБА? Какво е нивното значење?

РИСТОВСКИ: ЕБА ги смета лоби активностите за детален, долгорочен пристап кој вклучува собирање информации, идентификација на заеднички решенија, влијание на јавното мислење, формирање сојуз со други институции кои имаат заеднички интерес, презентирање на преферираните солүции пред владините институции на соодветен начин.

Есенцијално за севкупната стратегија на ЕБА, како и за лоби активностите, е да се создадат и елаборираат Position Papers во врска со економскиот развој, други економски и финансиски прашања, работни односи, социјални, еколошки и други прашања од интерес на членовите на ЕБА. Гореспомнатите



Бирократските процедури и нефункционирањето на едношалтерскиот систем се голема пречка за директни странски инвестиции. Како Вие можете да влијаете во менувањето на оваа таканаречена блокада за странски капитал?

РИСТОВСКИ: Надминувањето на проблемите поврзани со бирократските процедури и конечното профункционирање на едношалтерскиот систем се мошне битни претпоставки за



привлекување странски директни инвестиции. Меѓутоа, тоа е процес, тој трае и за искоренување на овие проблеми сепак е потребно време. Бирографијата е феномен со кој се соочуваат и држави значително поразвиени од Македонија и не е така едноставно тој преку ноќ да се реши. За востановувањето на едношалтерскиот систем е потребно изменување на повеќе закони што ќе го направат овој систем функционален. Можеби е веќе клише, но реформите во судскиот систем сепак се приоритет и главен предуслов за привлекување странски инвестиции. Доколку еден инвеститор смета дека може својот капитал да го инвестира во Македонија, а при евентуални проблеми тој капитал да биде ефикасно и брзо заштитен во судската постапка, тогаш патот за слевање странски капитал во Македонија е отворен. ЕБА ќе продолжи со поттикнувањето за побрзо решавање на гореспомнатите прашања и се надеваме дека преку нашата комуникација со државните органи, со делегацијата на Европската комисија и компаниите, кои ќе укажуваат на секојдневните проблеми и пречки во работењето, Асоцијацијата ќе успее да посочи кои се тие круцијални недостатоци во функционирањето на системот и да даде солуција за решавање на тие проблеми.



Веќе го одговоривме Европрашалникот и во исчекување сме на натамошната постапка за наш прием во ЕУ. Што за бизнисот ќе значи членството во ЕУ?

РИСТОВСКИ: Со еден збор, многу. Меѓутоа, тоа "многу" носи свои обврски како во полето на правата и можностите, така и во сферата на обврските, за македонските компании, а и за државните органи. Македонските компании, како и државните органи треба да се свесни дека во целост мора да се промени, пред сè, начинот на размислување, а потоа и начинот на работење и однесување. Стандардите на работење во Европската унија се високи и тие не трпат импровизација. Доколку македонските компании сакаат успешно да го дочекаат зачленувањето на Република Македонија во Европската унија, уште утре треба да се почне со прилагодување кон овие стандарди. Имајќи го предвид значењето и влијанието на влезот на Македонија во ЕУ, а пред сè, влијанието на одредбите од Договорот за стабилизација и асоцијација врз бизнисот во Република Македонија, Европската бизнис асоцијација е вклучена во проект за организирање семинар на оваа тема, а со поддршка од делегацијата на Европската комисија.



Какви се Вашите досегашни резултати и што примарно сте зацртале во агендата за оваа година?



РИСТОВСКИ: Со сите свои активности и услуги Европската бизнис асоцијација ќе се стреми кон тоа да ги исполни своите цели и тие ќе се фокусираат на заедничкиот и поединечниот интерес на веќе постоечките и потенцијалните членови на ЕБА. За следната година се планира да се организираат неколку семинари, тркалезни маси, работилници итн. Од веќе постигнатото би го издвоил приемот на Европската бизнис асоцијација од Македонија, во светската мрежа на европски бизнис организации. Оваа мрежа е раководена од Секретаријатот за компании при Европската комисија во Брисел. Членки на оваа мрежа се организации од овој тип во Кина, Тајван, Сингапур, Малезија, Индија, САД, Бразил, Русија, Украина итн. Преку оваа мрежа на членките на ЕБА им се овозможува брз и навремен контакт со компаниите од овие земји, со што постои голема можност за наоѓање странски партнери и развивање на бизнисот на македонските компании. Што се однесува до внатрешната организација на Асоцијацијата, ќе го посочам основањето на повеќе работни тела, како што се, Комисијата за индустрија и Комисијата за банкарство и финансии, а во тек е основањето комисији за правни работи, за мали и средни претпријатија, за екологија итн. Особено би сакал да го истакнам и промовирањето на веб-сајтот на Европската бизнис асоцијација, кој ќе биде примарно средство за комуникација. Секој вид комуникација со пошироката јавност би требало да се извршува преку веб-сајтот на ЕБА, кој ќе нуди широк спектар на точни и тековни информации за Асоцијацијата и активностите кои таа ги презема и тој ќе овозможува фидбек од бизнис круговите и пошироката јавност. На овој сајт ќе постојат линкови кон повеќе организации ширум светот, но и линкови кон компаниите-членки на ЕБА.

